

Hoogleraar wil
meer aandacht voor
persoonsvorming
leerling

‘Ons onderwijssysteem lijkt op een Indiaas kastenstelsel’

Onderwijsvernieuwer Harold Bekkering heeft ideeën over het onderwijs die regelmatig op weerstand stuiten bij leraren, maar hij wil allesbehalve bekend staan als opstandige mopperkont: ‘Er gaat heel veel goed in het onderwijs. Maar er kunnen altijd dingen beter.’

Ik zou direct differentiatie op niveau afschaffen. Als je de citotoets in groep acht moet doen, worden kinderen al verdeeld op niveau. Het voelt als een nederlaag wanneer je als 12-jarige naar het vmbo gaat. Het werkt demotiverend en door leerlingen te verdelen over niveaus, creëer je eigenlijk een soort Indiaas kastenstelsel. Harold Bekkering (55), hoogleraar sociaal-cognitieve neurowetenschappen aan de Radboud Universiteit in Nijmegen, heeft veel vernieuwende ideeën over het onderwijs, die hij deelt in columns en interviews en eerder in het boek *De lerende mens*. Zelf raakte hij geïnspireerd door pedagoog en hoogleraar Public Education Gert Biesta, die ervan uitgaat dat onderwijs drie doelen heeft: kwalificatie (skills leren en kennis opdoen),

‘De ene leerling is natuurlijk helemaal niet beter dan de ander. Iedereen heeft zijn eigen capaciteiten en talenten.’

socialisatie (een goed lid van de maatschappij worden) en subjectificatie (persoonsvorming, iemand met een eigen identiteit en mening).

DIKKE BANEN

Bekkering vindt dat in het onderwijs veel gewicht wordt gegeven aan de kwalificatie. Dit zou hij dan ook graag willen veranderen, als hij het voor het zeggen had. 'Ik denk bijvoorbeeld dat veel boze Trumpaanhangers terecht vervolgd zijn dat de hoogopgeleiden er met de dikke banen vandoor gaan. Het schoolstelsel ligt hieraan mede ten grondslag, want daarmee zeg je dat de een het beter doet dan de ander. Maar de een is natuurlijk helemaal niet beter dan de ander. Iedereen heeft zijn eigen capaciteiten en talenten.' Door leerlingen te verdelen over niveaus, rem je hen in hun groei, stelt de geboren Oldenzaler. 'Als je bijvoorbeeld heel goed in wiskunde bent, maar slecht in Nederlands, dan kom je automatisch op een lager niveau uit. Daardoor kunnen je wiskundemogelijkheden niet verder tot bloei komen.'

GEEN MOPPERAAR

Voordat Bekkering vertelt hoe het volgens hem wél zou moeten, trapt hij in het interview even op de rem: 'Ik vind het belangrijk dat ik in dit stuk niet als mopperaar overkom.' Want regelmatig wordt hij gezien als tegendraadse man die vindt dat alles slecht is. 'En dat is niet zo. Er gaat in het onderwijs ook heel veel goed en ik heb ontzettend veel bewondering voor hoe leraren zich met hart en ziel inzetten voor de klas.' Waarom zijn ideeën dan toch regelmatig op weerstand stuiten, ook bij onderwijskundigen? 'Ik denk omdat het niet duidelijk is wat de leeropbrengsten zijn als je de kwalificatie niet meer leidend laat zijn, maar de socialisatie en persoonsvorming. Kwalificatie is meetbaar en alles wat meetbaar is, geeft de wetenschap houvast. Ik wil heel graag dat het onderwijs aandacht en respect heeft voor verschillen en daardoor nóg mooier wordt.'

COACHENDE LERAAR

In Bekkerings ideale onderwijswereld vertellen leraren niet wat de lesstof is, om dit vervolgens te meten met toetsen. Liever ziet hij een coachende rol, waarin ze zich dienstbaar maken aan de nieuwsgierigheid van het kind. Zo kan deze nieuwsgierigheid optimaal tot bloei komen in plaats van in de kiem gesmoord te worden door de kwalificatie. Als voorbeeld noemt hij kinderen van acht jaar die een powerpointpresentatie leren

maken. Een Turks vriendje van zijn kinderen hield een spreekbeurt over Turkije en stortte zich vol overgave op de voorbereiding: hij bakte Turkse koekjes om uit te delen, nam de Turkse vlag mee en sprak vol passie voor de klas over zijn geboorteland. 'Hij kreeg een onvoldoende omdat hij geen powerpointpresentatie had gemaakt en dat was het leerdoel op dat moment. Ik denk dat je dan de plank totaal mislaat.'

VAN KRITIEK LEREN

Hij zou graag zien dat er in het onderwijs minder aandacht voor de kwalificatie is, en véél meer voor de persoonsvorming. Bekkering: 'Hierbij probeert het kind antwoord te geven op vragen zoals: wie ben ik? En wie wil ik zijn? Bij beroepskeuzetesten wordt tieners gevraagd wat ze willen worden. Hoe

‘Zorg dat nieuwsgierigheid optimaal tot bloei komt, en niet in de kiem wordt gesmoord door kwalificatie’

moet je dat weten, als je nog niet eens weet wie je zelf eigenlijk bent? Vroeger kreeg je een burn-out als je vijftig was en in een midlifecrisis zat. Te-genwoordig kijkt niemand er meer van op als een 25-jarige opgebrand is. Doordat ze in een studie of baan zitten die eigenlijk niet bij hen past, of doordat ze nooit echt geleerd hebben om te gaan met kritiek. Het onderwijs kan een geweldige bijdrage leveren om deze mensen weerbaarder te maken. Ik zie dat leerlingen weleens de opdracht krijgen om elkaar complimenten te geven. Dat is natuurlijk prachtig. Maar draai het ook eens om: geef elkaar kritiek. Dan gebeuren er zoveel leerzame dingen: je wordt gespiegeld door anderen. Kritiek kan je raken, je inspireren tot nieuwe inzichten en je kunt leren om het naast je neer te leggen. Dat reflecteren en praten over gevoelens wordt heel goed gedaan in kleuterklassen, in bijvoorbeeld kringgesprekken. Maar dit verdwijnt bijna volledig als kinderen naar groep 3 gaan. Doodzonde. Het leren over jezelf en anderen zou centraal moeten blijven staan tijdens de hele onderwijsperiode, zonder dat er sprake is van goed of fout.' ■